



Kijk op de praktijk een tweeluik

Marilene de Zeeuw,

klinisch psycholoog en supervisor Vereniging Cognitieve Gedragstherapie, is werkzaam bij Rijnstate Ziekenhuis te Arnhem en hoofddocent bij Klinisch psycholoog K&J opleiding Rino Groep en IMH Nederland - onderdeel van Cayo.

Casus van Marilene

De ouders van Daniëlle van 3 jaar riepen mijn hulp in bij de woedebuien van hun dochtertje met een lichamelijke aandoening. In de eerste ontmoeting had Daniëlle direct de knuffelkrokodil uit de speelkast gegrepen en haar moeder hiermee in het gezicht gehapt. Moeder week achteruit, maar reageerde niet op de happende kaken. Dit herhaalde zich een paar keer. Het werd duidelijk dat moeder bevroor als Daniëlle boos werd. Moeder is zelf leerkracht en wist precies hoe ze iets dergelijks op school zou aanpakken. Haar moeite met grenzen trekken had dus niets te maken met een vaardigheidstekort, concludeerden we samen. Op mijn vraag naar wat er tussen zat, vertelde moeder dat haar tweede zoontje Vincent hun relatie mogelijk in de weg zat. Vincent was een paar maanden na zijn geboorte overleden als gevolg van een aangeboren aandoening. Moeder dacht dat ze hem tekort had gedaan, omdat Vincent zo ongelooflijk veel had gehuild in zijn korte leventje. Ze wilde dat haar dochter en haar oudste zoon niets te kort

zouden komen. Dat was de reden om met alles mee te veren. Daarop richtte ik me tot Daniëlle. 'Mama vertelt dat ze nog veel verdriet heeft, omdat ze vaak aan Vincent denkt die zoveel heeft gehuild. Je broertje hilde om redenen die papa en mama niet goed wisten. Daarom weet mama niet zo goed hoe ze kan reageren op grote gevoelens bij jou en je broer'. Vervolgens leek moeder naar binnen te keren. Toen ik vroeg wat er in haar omging, vertelde ze dat zij en haar man nooit zo met de kinderen over Vincent én wat het met hun deed spraken. Ze nam zich voor om dit meer te doen. Paulien, hoe zou jij gereageerd hebben?

Reactie Paulien

Wat schets je helder hoe verstrekkend de gevolgen zijn van het verlies van een kindje. Het is mijn ervaring dat ouders zich vaak 'dubbel' voelen ten

opzichte van hun andere kinderen. Ze willen nog meer aan hen geven om het gevoel van tekortschieten weg te nemen. Tegelijkertijd is er dan de pijn dat hun weggefallen kindje die aandacht niet meer krijgt. Hoogstwaarschijnlijk voelt Daniëlle dit aan.

Er zit ruis in de relatie met haar moeder. Een kind reageert daar altijd op. Misschien wil ze iets zeggen in de trant van: 'Hier ben ik mama, ik wil dat je naar mij kijkt en je verdriet loslaat. Ik wil je blijdschap en jouw aandacht he-le-maal'. Zij geeft hier uiting aan door over haar grenzen heen te gaan. Wellicht tot het moment dat haar moeder kan zeggen: 'Ik zie je schat, ik zie jou he-le-maal' en daar ook naar kan leven.

Terecht vertel je Daniëlle over de pijn van haar moeder. Daarmee maak je moeder voor haar begrijpelijk en dat is

Er bestaat geen vast stramien voor het verlenen van hulp aan jonge kinderen en hun ouders. Het is telkens weer een combinatie van kennis en ervaring. Veelal onbewust speelt ook de eigen kindertijd van hulpverleners een rol. In een tweeluik, een nieuwe rubriek in ons magazine, komt een mix van deze aspecten aan bod. Dit gebeurt aan de hand van een casus waarop Marilene de Zeeuw en Paulien Kuipers reflecteren.



Paulien Kuipers

is oprichter en voormalig directeur van stichting kinderleven, auteur van het boek 'Eerste hulp bij hechting' GZ-psycholoog K&J psycholoog en supervisor/ opleider.

een deel van het spreken met kinderen. Het belangrijke tweede deel is om het kind begrijpelijk te maken voor de ouders en zichzelf. Dat zouden de volgende woorden kunnen zijn: 'Ik zie dat je graag de aandacht van mama wilt afleiden. Als mama naar jou kijkt, is ze misschien minder verdrietig. En ben jij ook minder verdrietig. Dat is best zwaar voor je. Misschien kan ik je moeder helpen? Dan kan jij gaan spelen. En kan je mama je beter vertellen wat je wel en niet mag doen, want dat weet je nu vaak niet.'

De kern is volgens mij altijd dat je verwoordt wat het kind aangeeft. Dan kan het zich begrepen voelen en voor ander gedrag kiezen. Het uitspreken van 'ware woorden' is uiteraard een begin van een interventie. Daarna kunnen de woorden herhaald worden.

Reactie Marilene

Ik besef opeens dat dit lijkt op mijn eigen situatie. Ik ben opgegroeid in een gezin waar lang verdriet was om een overleden zusje en waar ook 'doorgegaan werd voor de kinderen'. Het is interessant om na te gaan of ik

in deze situatie inderdaad 'woorde-loos' ben voor het kindperspectief. In het algemeen denk ik dat hulpverleners van jonge kinderen vooral gericht zijn op ouders. Je op de baby richten is vaak geen onderdeel van opleidingen. Goed om te beseffen hoe belangrijk meezijdige partijdigheid is als je met baby's en peuters werkt. Ik zie situaties verbeteren als ouders erkenning geven aan de moeilijke situatie voor alle kinderen in het gezin. En ook aan wat het verdriet van ouders voor kinderen betekent.

In mijn situatie had ik weet van het verdriet van mijn moeder om mijn zusje. Maar ik herinner me ook hoe bewust ik me was om vooral geen gevaarlijke dingen te doen, om m'n moeder niet nog eens de schrik van haar leven aan te jagen. Het zou me geholpen hebben als dat was gezien en benoemd.

'Het klopt dat we de ouders altijd in de consulten centraal stellen'

Slotwoord Paulien

Echt ontroerend dat je opeens een doorkijkje beschrijft van je eigen jeugd en stamgezin op deze casus. Onze kindertijd blijft lang 'op slot' waardoor we het kind niet volledig kunnen aanvoelen. Totdat we dat doorkijkje krijgen. Het klopt dat we in de consulten vaak de trauma's van ouders centraal stellen. En het kleine kind kijkt ernaar. Pas wanneer we het kind serieus toespreken over de eigen gevoelens en verlangens komt het tot leven. Dan wordt het gezien. Dan kan het autonoom worden en gaan groeien. Mijn missie om het kleine kind super serieus te nemen komt zeker ook voort uit mijn eigen kindertijd. Als vierde kind van een weinig draagkrachtige moeder zag en voelde ik zoveel, maar er was thuis te weinig ruimte voor mij als jongste. Ik merk het direct in mijn cliënten-praktijk als een kind zich 'ongezien' of 'te veel' voelt. Mijn jeugdervaringen zijn goud in mijn werk geworden! ●